

SLOVANI PRED PRESELJEVANJEM

Slovani so prej živeli v Zakarpatju. To je na območju Ukrajine, Rusije, Belorusije. Potem pa seje v 6. Stol. Vse spremenilo. Zaradi vdora Hunov, pomanjkanja hrane, življenjskega prostora in posledično iskanja nove zemlje so se začeli preseljevati. To je potekalo proti J, Z in V.

NASELJEVANJE NA OBMOČJE VZHODNIH ALP

Naseljevanje se je začelo v sredini 6. Stol., potekalo pa je do začetka 9.stol. Potekalo je v dveh valih. Prvi je bil okoli leta 550, ko so se začeli naseljevati proti Z. Nekateri so se prek Moravskih vrat preselili na območje V Alp. Malo kasneje so Slovani šli v V Alpe prek juga, povezani z Avari. Imeli so prosto pot, saj so se malo prej Langobardi iz Balkana preselili v S Italijo(568). Drugi vzrok je propad mesta Sirmi na jugu Panonske nižine.

Poseljeno ozemlje je bilo kar veliko in sicer 70 000km². Bila pa je neenakomerno poseljena. Imelo naj bi okoli 20 000 ljudi. Največja poselitev naj bi bila v Celovski kotlini in v okolici Kranja . Kasneje so poselil še Posočje vse do Furlanske nižine

SLOVANI IN STAROSELCI

Staroselci so bili bolj razviti od njih. Imeli so tudi vero, krščanstvo. Večina se jih je preselila v obalna mesta ob Sredozemskem morju ali v višje ležeča, težje dostopna območja(to so bili Vlahi). Če to niso storili, so bili ubiti ali zasužnjeni ali asociirani.

Slovani so bili manj razviti in seveda so nastale posledice: uničenje mest, propad cerkvenih središč, pismenosti, pravnega reda.

Od Staroselcev so sprejeli novosti v kmetijstvu(dvoletno kolobarjanje, ustalitev njiv, uporaba rala), obrti in krajevna imena

Posledice preseljevanja za Slovane: Razpad rodovno plemenske družbe, stalna naselitev, nastala so nova ljudstva(Karantanci, Karniolci), nastala je razredna družba

SAMOVA PLEMENSKA ZVEZA

To je bila zveza Slovanov, ki jo je ustanovil Sam, Germanski trgovec, ki je pogosto trgoval s Slovani. To je bilo leta 625. Takrat so Slovane ogrožali drugi narodi: Avari, Obri in Franki, ki so nad Slovane razširili oblast. Središče te zveze je bilo severno od Donave. V njo pa so spadali tudi Slovani v V Alpah, ki so sestavljali posebno kneževino, Karantanijo. Leta 658, po smrti Sama, je zveza razpadla, Avari pa so nazaj dobili oblast nad ozemljem.

KNEŽEVINA KARANTANIJA

To je bil del Samove plemenske zveze v V Alpah. Prvi zapisi o teh državi so že iz leta 630, ko jih je vodil knez Valuk. Zaradi povezav, organizacije in lege se je obranila pred drugimi ljudstvi: Avari, Franki. Središče kneževine je bilo Gosposvetsko polje v središču katerega je bil krnski grad. Vse okoli tega pa so bile gore, višavja. Zelo pomemben je tudi knežji kamen. To je ostanek rimskega stebra, na katerem je potekalo ustoličevanje kneza. Obred je bil tradicionalen kar dolgo. Pri tem je oblast podeljeval kmet, ki je sledil željam ljudstva. Zadnje ustoličevanje knezov in koroških vojvod(od 9. Stol, ko je bila Koroška vojvodina) je bilo leta 1414(železni). Znani karantanski knezi in koroške vojvode so bili: Borut, Gorazd, Hotimir, Valtuk

KARANTANSKA DRUŽBA

V Karantaniji je bila rodovno-plemenska družba. Sicer je na vrhu bilo plemstvo(vladarski rod- prvaki). Iz vrst plemstva je prihajal knez, ki je vladal s pomočjo vojaškega sloja . Pod prvaki so bili kosezi. To je bilo knezovo vojaško spremstvo. Sem so spadali predvsem kmetje, najemniki. Oni so sodelovali pri izbiranju in ustoličevanju knezov. Po koncu Karantanije so nekateri postali podložniki, drugi pa plemiči. Potem so bile velike družine. V njih so bili svobodni člani vaških skupnosti. Več velikih družin se je povežalo v vaško skupnost. Več naselij je sestavljalo župo, na čelu katere je bil župan. Najnižje so bili patriarhalni sužnji. Bili so vojni ujetniki ali pa potomci premaganih staroselcev

KARNIOLA

To je tudi bila plemenska tvorba Slovanov v V Alpah s središčem v Zgornjem Posavju (glaven naj bi bil Kranj). Prvi podatki o njej so iz Frankovskih virov. Njihova družba naj bi bila podobna Karantanski.

POKRISTJANJEVANJE SLOVANOV

Sicer so Slovani bili mnogobožci. Novo vero je najprej sprejel vrhnji sloj. Razlog sta bila Gorazd in Hotimir. Njihov oče Borut se je zaradi obrambe pred Obri povezal z Bavarci (743). Kot garancija za to zvezo, sta Gorazd in Hotimir šla na Bavarsko. Tam sta bila vzgojena v krščanski veri. In ko sta prišla nazaj, sta hotela pokristjaniti Slovane. Leta 745 so tako Bavarci kot tudi V Slovani prišli pod Frankovsko nadoblastjo. Vse je bilo enako. Edino ustoličevanje so Franki morali dovoliti.

Ko je vrhnji sloj že bil krščanski, so hoteli pokristjaniti ostale ljudi. Zato se je Borut naslonil na papeža Virgilja. Ker ta sam ni mogel priti, je poslala Salzburškega škofa, Modesta in njegove sodelavce. Bili so Irski menihi, ki nasilja niso uporabljali. Vero so širili na nenasilen način: Gradili so cerkve, šegam in navadam so dajali krščansko vsebino. V prid je šla slovanska desetina, ki je bila manjša od drugih desetin. Nekateri so se vseeno uprli. Drugače so pokristjanjevali Franki, ki so uporabili silo, prisilo in grozili s hudimi kaznimi.

Leta 811 je prišlo do spora med Salzburgom in Oglejem. To sta bili središči, ki sta širili vero. Takrat je Karel Veliki določil mejo med tem središčema. Potekala je po reki Dravi. Oglej je imel ob Jadranskem morju. Krščanstvo so širili tudi samostani. Eden prvih je bil Mozbilchen. Pri nas so začele nastajati škofije. Ena prvih je bila škofija Krka v bližini Celovca.

IZGUBA KARANTANSKE SAMOSTOJNOSTI

Vzrok tiči v povezavi z Bavarci. In sicer so v 9. Stol. Franki širili državi proti J. Tudi Slovani so se zato pomaknili proti J. Tam je bila Furlanska krajina. Z vladanjem Frankov, njihovih nadoblastnikov niso bili zadovoljni. Zato je prišlo do uporov. V letih 818-829 je bil upor Ljudevita Posavskega proti Furlaskemu upravniku. Leta 820 so doživeli poraz. S tem so Karantanci izgubili samostojnost in postali Frankovska grofija. Več ni bilo knezov. Bili so grofi. Vseeno pa so Karantanci ohranili obrede (ustoličevanje grofov, vojvod). Od plemičev so tudi sprejeli fevdalizem in nastajala so zemljiška posestva. Čez čas so na to redko poseljeno območje naseljevali nemške koloniste.

SPODNJA PANONIJA

To je bila mejna grofija, ki so jo Franki ustanovili, da bi se zaščitili pred Bolgari in Avari. Potekala je po Panonski nižini vse od Rabe do Donave in do Drave. Leta 847 dobi ozemlje v Fevd slovanski knez Pribina, ki zgradi prestolnico Blatenski Kostel. Čez čas je dosegel, da se je to ozemlje osamosvojilo.

OSAMOSVOJITEV SPODNJE PANONIJE

Za boljšo obrambo pred Avari je Pribina v Spodnjo Panonijo naseljeval Slovane. Pribinov sin, Kocelj se je Frankom uprl. Za pomoč je prosil Bizanc. Sicer je papež Hadrijan II. v Panonijo poslal dva misijonarja: Cirila in Metoda, ki sta postala škofa spodnjepanonske škofije. Tako so dosegli versko samostojnost. Onadva sta bila Slovana iz Soluna, ki sta razvila pisavo (glagolico), razvila veliko učencev, ki so to delo nadaljevali. Središče vere je bilo Sirmij. V 9. Stol. So prišli Ogrji (Madžari). S tem je Panonije bilo konec saj so Slovani ali pobegnili ali pa so bili ubiti. Zatem je nastala Velika Karantanija.

ARNULFOVO KRALJESTVO

To je država, ki je bila v 9. Stol. Na območju Spodnje Panonije in države, kjer so živeli Alpski Slovani. Njihov vladar je bil plemič Arnul. Središče njegove države je bilo v Karantaniji. On je dokončno vzpostavil fevdalizem in ustanovil prva zemljiška posestva. Čez čas si je pridobil oblast nad Bavarsko, postal pa je tudi vzhodnofrankovski kralj. Njegovega kraljestva je bilo konec ob prihodu Ogrov (Madžarov). Ti so prek Slovenije šli na S Italijo. Njihovi uničujoči pohodi so povzročili hude izgube med ljudmi in propad frankovske prevlade.

VOJVODINA KOROŠKA in VELIKA KARANTANIJA

Leta 955 je Oton I. premagal Ogrce pri Augsburgu. Ti so se umaknili proti V. Kmalu po tem so obnovili staro oblast in razvili fevdalizem. Pred koncem 10. Stol. So se vezi med Bavarci in JV delom te države razpadle. Nastala je Vojvodina Koroška, v kateri so izbirali koroške vojvode. Takrat je ozemlje, poseljeno z alpskimi Slovani takrat bilo organizirano v mejne krajine ali marke. Teh je bilo več: Podravska, Savinjska, Kranjska, Furlanska, Istrska. Vse so bile podrejene vojvodi. Ta velika tvorba teh krajin se je imenovala Velika Karantanija. Ta se je končala zaradi konca Ogrske nevarnosti. Takrat je znova vse bilo podrejeno vladarju.

VZPOSTAVLJANJE ZEMLJIŠKIH GOSPOSTEV IN MINISTERIALI

To se je začelo takrat, kadar so se razmere umirile. Prejemniki vse gospostev so bile škofije. Teh je bilo veliko: Salzburška, freisinška... Na svojih posestvih so visoki fevdalci organizirali upravo s pomočjo ministerialov(to je bilo nesvobodno plemstvo, ki je živelo na gradovih, za svojega gospoda pa so opravljali vojaško-upravne naloge). V koncu srednjega veka so se ministeriali začeli gospodarstvo in družbeno vzpenjati in tako postali svobodno plemstvo

KOLONIZACIJA NA SLOVENSKEM

Začela se je zaradi izboljšane gospodarskega položaja, ki je nastalo zaradi vzpostavitve zemljiških gospostev. Kolonizacije v V Alpe je potekala od 6. Do 16. Stol., potekala pa je v 4 fazah:

- 1. Faza(6. Do 9. Stol): Tu so se Slovani naselili v V Alpe, tudi Balkan, ki so bile redkeje poseljene. To je potekalo na gričevja. Hribovja. To pa zaradi obrambe pred drugimi ljudstvi. Ozemlja so pridobili s požiganjem gozda. Staroselce so pobili, odganjali, zaslužili.
- 2. Faza(10.-12.stol) se imenuje agrarna faza. Ta faza je bila zunanja in notranja. Prvič so tudi Nemci prišli v Slovenijo. Je tudi najobsežnejša, saj se je preselilo največ ljudi. Bila je nižinska. Največ ozemlja so pridobili z izsekavanjem in požiganjem gozdov. V takratnem času so se pojavile spremembe v kmetijstvo(plug, 3-letno kolobarjenje, sistem plug). Nastajati pa so začele vasi(obcestne, dolge, vrstne(gozdne)) in zemljiška gospostva(celki, grude, proge, delci) različnih oblik. Vasi, ki so takrat nastale, imajo večinoma v končnici imena -CI, -EVCI, -OVCI
- 3. Faza(13.- 16.stol). Ta faza je bila višinska. Vasi so nastajale vse do višine 1000m. Bili so zaselki. Višje od tega so bile samo samotne kmetije, sirnice. Območja, kamor so se predvsem naseljevali, so bila: Pohorje, Kozjak, Predalpski del. V tem času so tudi podložniki postali bolj socialno razslojeni. In sicer so postajali mejni kmetje, kavžarji
- 4. Faza(16. Stol) je dodatna faza. V tistem času so prišli uskoki na območje Bele Krajine, Murskega in Ptujkega polja, v Trst in Furlanijo. Takrat so se kmetije drobile in nastajalo je več vrst kmetov: kajžarji, gostači(brez zemlje, ki hodijo okoli in delajo)

NEMŠKI JEZIKOVNI OTOK

To so območja, kamor so se v srednjem veku naselili Germani. Posebej izpostavljeno je bilo ozemlje Kočevja, Sorškega polja in Apaške kotline. Sicer pa se je s tem naseljevanjem slovensko jezikovno območje krčilo. Nekateri Slovenci so se germanizirali, nekateri Germani pa obratno. Sicer so ti Germani postopoma izseljevali to območje. Zadnji so odšli Kočevski Nemci, ki so odšli po koncu 2. Svetovne vojne

SLOVENSKA JEZIKOVNA MEJA

- Tržaški zaliv, Tržič, Doberdob, krminj, čedad, Centa, Pušja vas, Reka Bela, Tablja,Šmohor
- Šmohor, Ziljska dolina, Dobrač, Beljak, S Celovške kotline, Šentvid, Mostič, Svinja planina, Golica, leibnitz, Bad radkersburg. Radgonski kot, reka Kučnica, Monošter
- V meja pri Madžarski je bila podobna. Le Porablje je bilo slovenski govoreče, Lendava pa ne

NASTANEK HISTORIČNIH DEŽEL

Po tem, ko se je znova začel vzpostavljati fevdalizem, so ljudje želeli pridobiti zemljo. Nekateri so zemljiško gospodarstvo dobili kot: podeljeno kronsko zemljo, v dar, so jo dedovali, so kupili, dobili z vojno ali poroko. Nekatera zemljišča so bila zelo velika. Plemiške rodbine so jih tudi zaokrožila. Nekateri so v njih izvajali oblast v cesarjevem imenu. Čez čas so nekatere plemiške rodbine tekmovali z drugimi za zemljo. V poznem srednjem veku pa je cesarska oblast v Rimsko-Nemškem cesarstvu postajala šibka. In na te predstavnike rodbin se je preneslo izvajanje nekaterih državnih funkcij. In ta ozemlja so potem postajale države znotraj cesarstva. Te rodbine pa so si izborile položaj deželnega kneza. Najbolj znane rodbine so bile: Spanheimi, Eppensteini, babenberžani, Višnjegorci Oglejski patriarhi... ker so se dežele razvile iz ozemelj pod oblastjo rodbin, niso bile etnične tvorbe. Dežele so se lahko priključile sosednjim deželam. Spet druge pa so razpadle na več ozemelj. Cesar je včasih, ob kaki nevarnosti, ko so se dežele dobro izkazale, celo nagradil z zemljišči. Takrat je bilo 5 dežel, v katerih so živeli naši predniki:

- Koroška(vojvodina že od 10. Stol)
- Štajerska(vojvodina od 1180)
- Kranjska(vojvodina od 1364)
- Goriška(Dinastični teritorij, katerega so ustanovili Goriški grofje)
- Istra(Oglejski patriarhi)
- Trst ?????

SESTAVA PREBIVALSTVA

- Deželni knez, ki je prihajal iz vrst višjega plemstva. On je skliceval deželne stanovce ob uveljavljanju novih zakonov in davkov predstavljal je deželo navzven(s cesarjem, drugimi deželami). Imeli so oblast nad svojim ozemljem
- Plemstvo. Bilo je višje in nižje(minestralski, vitezi)
- Kmetje(podložniki):Oni so bili nesvobodni. Čez čas so postajali tudi socialno razslojeni. Poznamo več vrst teh kmetov/podložnikov: Gruntarji, polgruntarji, četrtgruntarji(imeli v lasti zemljo), kajzarji, bajtarji(imeli hišo, v kateri so živeli. Zemlje niso imeli, zato so hodili delat na druge kmetije) in gostači(oni niso imeli ne zemlje, ne hiše in za preživetje so morali delati)
- Duhovščina: Bila je visoka(večinoma so to bili Germani) in nižja(župnik, kaplan)
- Meščani: Oni so bili obrtniki, trgovci v mestih
- Rudarji in fužinarji: To so delali predvsem nekateri meščani in tudi kmetje. Take dejavnosti so takrat bile zelo razvite: tovarništvo, oglarstvo, splavarstvo, fužinarstvo, rudarstvo, glažutarstvo
- Judje: Oni so se ukvarjali s financami in sicer so posojali denar. Njim je vera dovoljevala, da so s tem veliko zaslužili. In sicer so dajali visoke obresti. Živeli so v posebnih delih mesta, getih

VZPOSTAVITEV DEŽELNIH STANOV

Ni so sestavljali deželo. Na vrhu je bil deželni knez. Potem pa so bili trije stanovi: Duhovščina, plemstvo, meščani, ki so tudi bili v tem svetu. Na Goriškem so v deželnem stanu bili tudi kmetje. Naloga stanov je bila skrb za red in mir v deželi, urejanje finančnih zadev(kakšni davki od vpadih, nevarnostih), udeležba na deželnih zborih

Seveda so ti stanovi poleg teh nalog imeli tudi privilegije: Lahko so odobrili izredne davke, preklicali so lahko novce, spreminjali deželno obrambo, svetovali knezu

BOJ MED HABSBRŽANI IN PREMISLIJI

V letih 1254-1273 je bilo obdobje interregnuma. Takrat so se za nemški prestol spopadli dve plemiški rodbini: Habsburžani in rodbina Čeha Otokarja Premyslja. Čeh si je pridobil veliko ozemlje. In sicer se je poročil z Marjeto Babenberški. S tem je njena rodbina izumrla, saj je postal njihov dedič. Dobil je veliko ozemlje, katerega je še večal. Segalo je vse od Poljska do Jadranskega morja. Leta 1273 pa je za cesarja bil izvoljen Rudolf habsburški. In to je med njima sprožilo vojno. Čez 5 let je bil Otokar pri

Durnkrutu poražen in ubit. S tem so Habsburžani dobili njegovo ozemlje. Rudolf je sinovoma razdelil Avstrijo in Štajersko. Leta 1382 so dobili še Trst, ki je postal glavno pristanišče. Osvojili so tudi naše dežele. V 14. in 15. stol. Pa jih doleti kriza, saj se vzpenja moč Beneške republike, in Turški vpadi, ki najbolj udarijo Habsburško ozemlje. Drugi vzroki so tudi notranji spori, konkurenčne rodbine(Goriški, Celjski grofje). Celo Luksemburžani so nekaj časa vladali namesto njih.

GORIŠKI GROFJE

Ta rodbina se je začela vzpenjati v 13. stol. Razlog so posestva predvsem na Vipavskem, Krasu, Istri, Koroški. Imeli so tudi sodno in upravno oblast nad oglejskim patriarhom. Velik dosežek za njih je, ko je Majnhard Goriški od Habsburžanov dobil Koroško v fevd. Z izumiranjem je njihova posest prehajala pod Habsburžane.

CELJSKI GROFJE

To je Slovenska rodbina, ki je postala zelo vplivna. Sprva so to bili Zovneški gospodje, ki so leta 1333 dedovali Vovberško grofijo. K tej grofiji je spadalo tudi Celje, zato bili povzdignjeni v Celjske grofe. Najpomembnejši grof je bil Herman II., ki se je leta 1396 udeležil bitke s Turki. Pri tem je nepričakovano rešil življenje Sigismundu Luksemburškemu, Rimsko-Nemški cesar. Za nagrado se je cesar poročil z grofovo hčerko, Barbaro. S tem so Celjski grofje postali državni velikaši. Še dodatno so povečali svoje ozemlje. Hoteli so tudi zavladati Rimsko-Nemškemu cesarstvu. Leta 1423 pa nje Hermanov sin, Friderik II., postal državni knez. S tem se je začela vojna. Ta se je končala leta 1443, ko so podpisali pogodbo o dedovanju. In sicer bi rodbina, ki bi prva ostala brez moškega potomca, izgubila posest proti drugi rodbini. Rodbina Celjskih grofov se je poročala z velikimi rodbinami in s tem pridobila samo večjo oblast. Friderikov sin, Ulrik II., pa je bil še preden je dobil potomca, ubit v Beogradu. In sicer je bil žrtev zarote. Ubili naj bi ga Ogrji, ki so ga prej osovražili. Vzrok je v tem, da je bil stric madžarskega kralja Ladislava. Podal se je v skrbništvo nad njim. In postal je dejanski ogrski vladar. Po tem izumrtju Celjskih grofov pa so Habsburžani dobili Celjsko ozemlje: Koroško, Kranjsko, štajersko, Goriško in del Istre

Vsi Celjski grofje niso imeli sreče z ženskami. Friderik se je proti svoji volji poročil z Elizabeto Frankopansko. Kasneje jo je ubil in se poročil z Veroniko Deseniško. Ker njegov oče tega ni hotel, je Veroniko obtožil čarovništva. Ulrik pa je bil poročen s Katarino Brankovič. S tem je bil v sorodu s Turki. Zaradi tega v času njegovega vladanja ni bilo vpadov Turkov na ozemlje SLO.

SREDNJEVEŠKA MESTA NA SLOVENSKEM PO VZROKU, IZVORU IN ZNAČILNOSTI

Pri tem ločimo:

- Mesta, ki so nastala zaradi trgovine na daljše razdalje, saj je Slovensko ozemlje bilo zelo trgovsko. Vzrok za to so geografske enote, še posebej je izpostavljeno morje, ki poteka daleč v notranjost celine. Tako so pomorske velesile ustanovljale postojanke. Te postojanke so čez čas postale cela mesta. Prvo tako naselje, ki je bilo zgrajeno kot trgovska postojanka, so bile Breže na Avstrijskem koroškem
- Primorska romonska mesta: Ta mesta so nastala že v Antiki, v srednjem veku pa so se v njih znova začeli naseljevati. Ta mesta so bila precej kmetijska, saj je trgovine in obrti v njih bilo zelo malo
- Mesta, nastala zaradi interesa Fevdalcev(kneza)Fevdalci so se na območje Slo selili, ker so hoteli v zemljiških gospostvih imeti več ljudi in posledično so hoteli dobiti več dajatev. Drugi vzrok je, da so hoteli razvijati obrt in trgovino. Največ teh mest je nastalo na Štajerskem in Koroškem v 13. in 14. stol.
- Mesta, nastala zaradi obrambe pred Turki: Ta mesta so nastajala ob J meji Rimsko-Nemškega cesarstva. Trgi so se takrat začeli spreminjati v mesta. Razlog je v tem, da so mesta imela pravico do obzidja, ki bi jih ščitil. Najstarejša taka mesta so Brežice in Krško.

V Sloveniji je v koncu 15. stol. bilo 27 mest(MS, Ptuj, Ormož, Bad Radkersburg, Maribor) in 70 trgov(Ljutomer)

Prav tako so prebivalci mest imeli privilegije, ki je prebivalci vasi/trgov niso imeli. Te mestne pravice so bile: Bili so svobodni, niso opravljali tlake, imeli so pravico do mestne samouprave, lahko so se poročali, ukvarjali so se lahko s trgovino in obrtjo... Vse to je bilo napisano v obliki privilegijev(to so bile take listine) ali v obliki statotov(oblika knjige)

PRIMORSKA MESTA

- Nastala so v antiki
- Oni so spremenili gospodarske dejavnosti, saj so se ukvarjali s trgovino, obrtjo in kmetijstvom, tudi ribištvom, solinarstvom
- Agrarna okolica je spadala pod mesto(ker so se pač ukvarjali s kmetijstvom)
- Sedeži župnij so bili v mestu
- Mestno prav so imeli napisano v obliki statotov
- K prebivalstvu so spadali plemstvo(Patriciji), meščani in sprva tudi servi(sužnji)
- Oblast v mestu je imelo mestno plemstvo(nobiles), ki se je ukvarjalo s pomorstvom, veletrgovino
- Na čelu plemstva je deželni knez
- Židov sprva niso izgnali iz mest
- Koloni so obdelovali njihove posesti. Zato se je razvil kolonat in ne fevdalni odnos

MESTA V NOTRANJOSTI

- Nastala so v srednjem veku, saj so antična mesta prej porušili
- Nastalo je, ko je zemljiški gospod podelil ustavno listino
- Bila so teritorialno zaključena enota, ki je bila znotraj obzidja
- Župnije so bile sprva v okolici mest
- Privilegije so podelili mestni gospodje
- Ljudje so se delili na: prave meščani(z trgovino in obrtjo) in osebno svobodne(plemstvo, duhovništvo)
- Mestni svet(bogati trgovci), na vrhu katerega je bil mestni sodnik, predstavnik mestnega gospoda
- Mesto je vodil mestni gospod
- Žide so izgnali okrog leta 1500
- Govorili so slovensko in nemško, uradovali so predvsem v nemščini

CERKVENOUPRAVNA ORGANIZACIJA

KO so Slovani bili kristjani, so na svojem ozemlju začeli ustanavljati škofije:

- Krka je nastala leta 1072
- Secau v bližini Gradca
- Levantinska škofija v Šent Andražu
- Ljubljanska leta 1461. Prvi škof je bil Sigismund Lamberg

SAMOSATNI

Oni so bili zelo pomembni, saj so imeli zelo pomembne naloge:

- Širili in utrjevali so vero
- Imeli so gospodarsko funkcijo
- Kulturna funkcija: v njih so bili knjižnice, skriptoriji, zbirke srednjeveških rokopisov(Stiški, Rateški rokopisi). Vse je potekalo v latinščini.

V samostanih so nastajal/delovali tudi novi redovi:

- Benediktinci
- Cistercijani(v Stični) imeli cerkveno-kulturni pomen
- Kartuzijani v Zičah, Platerjah. Imeli so gospodarski pomen
- Novi redovi so bili: Frančiškani, Avgustinci, Dominikanci

- Ženski redovi v Velesovom, Radljah
- Nemški viteški redovi v Metliki, Ljubljani, Veliki Nedelji

PRELOMNI DOGODKI ZA TURKE

- Konec 13. Stol. So strli odpor nadoblasti Seldžukov. Prvi sultan je bil Osman, ki je takrat začel osvajati Bizantinsko ozemlje
- Leta 1389 so se pomerili v Kosovski bitki s Srbi. Bitka se je končala brez zmagovalca. Vendar Srbi več niso imeli vojakov, moči, so Turki osvojili njihovo ozemlje in nadaljevali svoj ubijalski pohod.
- Leta 1453 so zasegli Carigrad, čeprav se je ta zdel nepremagljiv
- Leta 1463 so še zasegli Bosno. Lavni njihov osvajalec je bil Mehmed osvajalec
- Leta 1526 so v bitki pri Mohaču v Panonski kotlini premagali Madžare, ki so delno postali Turški
- Leta 1529 so prvič oblegali Dunaj
- Leta 1683 je bilo drugo obleganje Dunaja, ki ga pa niso zasegli. Po tem so se umaknili proti J in njihovo ozemlje se je začelo krčiti

Turki so bili izjemno učinkoviti v napadu. Najprej so na bodoče osvajalno ozemlje poslali akindžije. To so bili vojaki s puščicami in loki, ki so oslabili moč te države. Kasneje pa so napadli z močno osvajalno silo

SMERI IN FAZE TURŠKIH NAPADOV

Slovenija je bila zaradi svoje J lege zelo na udaru Turkov. In seveda se je zgodilo nekaj vpadov:

- Prvi Turški vpad se je zgodil leta 1408 in je potekal vse do leta 1415. Imeli so roparski namen
- Znova se je nadaljevalo v letih 1469-1483, torej po osvojitvi Carigrada. Turke je z ozemlja odgnal Ogrski kralj Matija Korvin. Sicer je bila najbolj prizadeta Kranjska.
- Naslednja faza napadov je potekala v letih 1522-1540. In sicer so ti napadi bili predpriprava obleganja Dunaja. Ker Dunaja niso osvojili so se pomaknili proti J in še nekaj let opustošili po Slo ozemlju. Vse te napade je vodil sultan Sulejman Veličastni
- V 17. Stol. So začeli vpadati v Prekmurje. Takrat so zasegli tudi nekatera Madžarska mesta
- Leta 1593 so jih pri Sisku premagali kristjani. To je za kristjane bila pomembna bitka

OBRAMBA PRED TURKI

Obramba je najprej bila prepuščena samim deželam. Dežele so v vojsko začele pošiljati kmete. Taka vojska se je imenovala črna vojska. Okrepili so tudi konjenico.

Nastajali so tudi protiturški tabori. To so take utrdbe, večinoma obidane cerkve ali kar samostojne zgradbe, v katere so šli ljudje ob napadu Turkov. Okoli tabora je bilo visoko, široko obzidje, včasih tudi vodni jarki

Pogosto so tudi mesta spremenili v trge. Ob vpadu so kurili ognje in s tem signalizirali drugim, da prihaja nevarnost.

VOJNA KRAJINA

To je tako območje, katerega sta ustanovila cesar Maksimilijan, Ferdinand in nadvojvoda Karel. In sicer so ustanovili avstrijske dežele, ki so sedež imele v Gradcu. Štajerska, Kranjska, Koroška so bile povezane v Notranjeavstrijske dežele. S tem so si zagotovili obrambo pred Turki. Morali so seveda zato prispevati denar. Gradili so signalne točke in obveščevali s tem druge. Kasneje so se odločili, da bodo obrambne trdnjave raje imeli na Hrvaškem, zaradi boljše lege. In to so tudi naredili. V Vojno krajino so vlagali veliko denarja, tja so selili deželne stanove, ki so dobili najboljša mesta. Sicer so noter selili uskoke, ki so branili mejo pred Turki in a nagrado dobili privilegije in zemljo

POSLEDICE TURŠKIH VPADOV

- Militarizacija slovenskih dežel. Vso gospodarstvo je bilo podrejeno obrambi pred Turki
- Povečan vpliv fevdalcev, saj je bil denar potreben a obrambo. Mmorali so plačevati glavarino(davek), tedenski vinar, tlaka(gradnja obzidij...)
- Nastajanje mest
- Naseljevanje uskokov na pustote
- Materialna škoda
- Ljudske žrtve
- Veliko ljudi je bilo odpeljanih v suženjstvo(o tem govorita deli Miklova Zara, Jurij Kozjak)